

UKRAINIAN LABOR NEWS

PRINTED AND PUBLISHED WEEKLY BY THE WOMEN AND FAMILIES PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

Subscription per year \$4.00

Telephone: 51 465

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ

газета для робочого людю виходить три рази на тиждень: у вівторок, четвер і суботу.

Видає Робітничо-Фармерське Видавниче Товариство, зареєстроване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українській Робітничій Домі, на розі вулиць Пritchard і McGregor, у Winnipeg, Man.

Передплата на рік \$4.00

Адреса:

UKRAINIAN LABOR NEWS

COR. PRITCHARD AVE. AND MCGREGOR ST., WINNIPEG, MAN., CANADA.

ПАРИЗЬКА КОМУНА.

Вже через 57-років кожного 18. березня класово свідомі пролетарі всього світу згадують Паризьку Комуни. Кожного року в той день відбуваються скрізь святкові зібрання працюючих, на яких промовці пояснюють, що воно за день такий важливий для робітничої класи. Пишуть про це також робітничі часописи, щоб тим, які вже знають, пригадати, а тим, що це не знають, пояснити, що це була Паризька Комуна, та яке її значіння для пролетаріату.

18. березня 1871 року робітники Парижу, вперше в історії пролетарської визвольної боротьби, встановили свою владу і порякування справами цього міста перейшло з рук буржуазії у руки революційної комуни — тоб-то ради-міських общин. Як це сталося?

Це сталося під час французько-прусської війни. Війна ця почалася влітку 1870 р. Прусія, в тих часах могутня держава, розпочала війну з Францією, надіючись тим способом об'єднати в одну цілість розрізнені, окремі, менші німецькі держави. Франція була тоді монархією, а на її троні сидів Наполеон III. Наполеонові і французькій буржуазії війна ця була на руку, бо працюючі маси були незадоволені з влади і Франції загрозувала революція.

Успіх у війні мали Німці. 2. вересня 1870 р. під Седаном вся французька армія з Наполеоном піддалася в полон і пруська армія підійшла аж до Парижу. Але робітники Парижу не захотіли йти в невольні німецькі мілітаристи та буржуазії і вирішили далі боротися. 4. вересня 1870 р. в Парижі проголошено республіку і вибрано "уряд національної оборони". Але до того уряду пройшла здебільшого завжди зрадлива буржуазія.

Паризькі робітники видали відозву до німецького пролетаріату, щоб він не допускав до війни проти французької республіки. Німецькі робітники, яких закликав теж Перший Інтернаціонал боротися проти війни з Францією, відгукнулися відозвою, але їх за це заарештували.

Пруська армія тепер ще більш завзято наступала, бо республіканська Франція для неї була ще більш ненависна. Прусаци облягли Париж, який завзято обороняли паризькі робітники. Для оборони міста організовано національну гвардію, якою керували революційні діячі.

Французька буржуазія побачила небезпеку для себе в тому, що робітники й революційні діячі озброюються, бо вона знала, що ця зброя може обернутися проти неї. Тому буржуазний уряд почав нішком вести переговори з Прусакими, усував революціонерів з відповідалних становищ то-що. Почалося хвилювання серед народу. Старий уряд усунуто і вибрано новий. Але старий уряд швидко добився перемоги і даді зраджував республіку.

Незадоволення мас не втихало і з робітників та дрібної буржуазії організувався так званий Центральний Комітет Національної Гвардії. 28. січня 1871 р. буржуазний уряд Франції склав ганебний мир з Прусакими, але робітники й дрібна буржуазія вирішили не визнавати цього миру а організувати революційну Комуни — тоб-то раду міських общин Парижу, для порякування справами міста.

Назрівала революція. Буржуазний уряд, під проводом Т'єра, втік до Версаля біля Парижу. В Парижі залишився Центральний Комітет Національної Гвардії, який став робітничим урядом і проголосив Комуни 18. березня 1871-року.

Центральний Комітет Національної Гвардії почав впорядковувати життя Парижу, яке допровадила до розладу буржуазія, урядники й попи, що саботажували і втікали до Версаля. 26. березня відбулися вибори до Комуни. Вибрано було революціонерів і соціалістів, а між ними 25 робітників, на всіх 83 членів Комуни. Політика нового уряду мала класовий характер, хоч комунари не були свідомими, організованими в дисципліновану партію комуністами. Проте за короткий час (бо лише 72 дні) свого урядування вони виявили незвичайну політичну мудрість і вмільсть у завідуванні громадськими справами.

Комуна захищала інтереси пролетаріату й бідноти, тому перш за все скасувала кару на робітників, заборонила нічну працю пекарів і встановила всілякі інші полегші для робітників. На залишених власниками фабриках встановлено спільну продукцію. Церкву відділено від держави, а її майно забрано на державну власність. Всі найбільші відповідалні урядовці діставали таку саму платню, як кваліфіковані робітники. Відповідалні становища доручувано й чужоземцям, щоб виявити міжнародний характер Комуни.

Комунари, на жаль, не мали досвіду в боротьбі з буржуазією за владу і зробили дуже важливі помилки. Вони дали буржуазії волю, дозволяючи переходити з Парижу до Версаля й назад, видавати буржуазні газети і провадити завзяту контр-революційну пропаганду. Комуна не конфіскувала грошей в банках, хоч сама терпіла недостатки. Комунари не взяли того на увагу, що буржуазія не піддається мирно революції і без бою не віддасть свого панування. Найбільшою помилкою було те, що Комуна не знищила буржуазного версальського уряду відразу, але дала йому можливість організувати силу війська, в чому версальцям допомагали Прусаци, відпускаючи для них полонених французьких жовнірів.

Революційний Париж був оточений пруськими військами, що вичікували його упадку. 1. квітня 1871 р. Тер почав обстрілювати місто. Почалася страшна боротьба. Пролетаріат Парижу однодушно став проти версальців і з нечуваним героїзмом обороняв кожну барикаду, кожну пядь землі. Але не було сили оборонити Париж і 21. травня версальці здобули його. Від 22. до 29. травня буржуазія люто мстилася на повстанцях, нікого не щадячи. Буржуазні звірі вбивали чоловіків, жінок, дітей і горами трупів та ріками крові заповняли

вулиці Парижу. 25 тисяч робітників замордовано за той тиждень, 3,500 померло від ран і хвороб, 14 тисяч було заслано на каторгу, а 70 тисяч жінок, дітей і немінних стариків залишилося без даху над головою і без всякої допомоги, яку забезпечували їм поляглі комунари. Ось так помстилася буржуазія на робітниках за те, що вони наслідками спробувати позбутися своїх гнобителів, щоб самим порядкувати своїм життям.

Паризькі комунари згнули в героїській боротьбі, але не марно. Вони вказали пролетаріатові, як належить боротися за своє визволення, а їхній досвід став великою і важливою наукою для прийдешньої пролетарської революції. Маркс, а ще більше Ленін, вивчили цей досвід і вияснили революційному пролетаріатові, в чому треба йти за прикладом Паризької Комуни, а де і як треба вістерігатися її помилок.

Навчившись на тому досвіді, пролетаріат Радянських Республік довершив те діло, яке започаткували паризькі комунари. Він організував міцно спаяну і сильно дисципліновану Комуністичну Партію, виховувану і навчану великим провідником пролетарської революції Леніном. Ленін вчив на досвіді Паризької Комуни, як належить будувати пролетарську державу на руїнах буржуазної, щоб при її допомозі дійти до комунізму. Тому робітникам Радянських Республік легше було перемогти буржуазію, зруйнувати всю її державну машину, а натомість збудувати своєю робітничо-селянську державу, переходову суспільну організацію на шляху до комунізму.

Що року на 18. березня все більше пролетарів по всьому світі довідуються про значіння Паризької Комуни, вивчають її досвід і переконуються в неминучості світової пролетарської революції. Що року більше комуністичний рух, зростають в силу Комуністичні Партії різних країн, об'єднані в міжнародну організацію — Комуністичний Інтернаціонал. З кожним роком скоріше наближається день перемоги пролетаріату всього світу і комунізму, за який загинули в героїській боротьбі безсмертні паризькі комунари.

"ФРАНЦУЗЬКА РЕВОЛЮЦІЯ" НА ВИСТАВІ.

(Від нашого паризького кореспондента.)

У Національній Бібліотеці відкрилася чергова вистава, на цей раз присвячена добу Великої Французької Революції. Заздалегідь можна було уявити собі, які багатства будуть на цій виставі, бо в ній беруть участь усі бібліотеки, музеї, архіви паризькі й провінційні. А де більше є пам'яток про Велику Добу, як не в Франції?

Требя цілих днів, щоб оглянути виставу, але заціді дні ви перенесетеся цілком у часи революції. Дозвольте, читачу, поведи вас на цю виставу, хоч як неможливо передати на папері те, що треба бачити на власні очі.

1) ПРЕДТЕЧІ.

Пам'ятаєте вірші Гайне про нічний бал у Тюїєрі придворних дам Марії Антуанети, де поет звив цих дам без голів, які зникли на гільотині? Пам'ятаєте скарги цих дам: "Цей твої доктрини, Жан-Жак Русо, Вольтер"... Так, у часі доктрин доктрин прийшла хвиля 1789 року. І логічно почати огляд вистави від "доктрин".

На столі перед вами перше видання (1748 р.) "Дух законів" — Монтеск'є, що вийшло без імені автора й витримало 22 видання протягом 18 місяців. "Льоняний монархіст і буржуа Монтеск'є, певне, ніколи не думав, який вплив матиме його твір.

А поруч із ним перше видання "Суспільного договору" Русо, яке так але зустрів уряд і церква. Ваде-мекум Робесп'єра, що не покидав ніколи цього твору.

Але що це за аркуші пожовклого паперу, майже нечиткий, із такою поганою ортографією? Удова Русо, бідолашна Марія-Тереза Леваєр, дякує 3. січня 1791 р. Установчим Зборам за закон про збудування статуї авторів "Суспільного договору". Як нагороду, удова Русо жертвує зібранню рукопис "Словидів" Русо. Ось перед вами цей рукопис, що переходується в бібліотеці палати депутатів. На першій і на останній сторінці рукопису підпис секретарів. Установчих Зборів. Розглядаючи начерк Русо, згадує все бурхливе життя цієї дивної людини, яка тільки через випадок не опинилась на Україні.

Граф Розумовський приїхав у Страсбург на побачення з своїми дітьми. Довдавшись, що Русо тут, він хотів на другий же день відвідати його. Розумовський, кажуть, мав намір подарувати Русо цілу свою книгозбірню, дати йому пенсію й осідок в одному з численних маєтків у "Малоросії". Але Русо втік із Страсбургу того самого дня, як граф приїхав сюди. (Лист російського вченого Поленева до вченого Завертсгайма в січні 1766 р. "Русский Архив" 1865 р.). Перший французький біограф Русо стверджує цей факт. "Український козацький гетьман запропонував Русо азія у своїй країні".

Іншого темпераменту був Бомарше, але його "Подружжя Фігаро", що рукопис його є тут на виставі, теж немало причинився до зруйнування старого режиму.

2) ГЕНЕРАЛЬНІ ШТАТИ.

Старий режим конає, головне через брак грошей. І король, хоч не хоч, скликає Генеральні Штати. Десятками розкладені тут відомі "накази" депутатам, коштовне джерело для студювання історії революції, яким користувався, між іншим наш земляк професор Лучицький. Альбоми портретів членів Установчих Зборів, обличчя яких яскраво говорять про їх оптимізм щодо "парламентського" розв'язання конфлікту між старою й новою Францією. І тут-же така дуже рідка річ, як рукописний оригінал засідання Штатів і "присяги в манежі", куди зібрані депутати, побачивши, що з наказу короля замкнено двері сали, де звичайно збиралися.

3) 14. ЛИПНЯ.

Невеликий лист Людвика XVI, що виганяє Некера з Франції. Ми — 11-го липня. За три дні впаде Бастилія. І на виставі бачите плян старі Бастилії, диплом виданий одному з "переможників Бастилії", композиції музичні й поеми на цю тему. Народні гравюри, присвячені захопленню Бастилії. Медаль із зображенням зруйнованої Бастилії й з надписом: "Пора була вже мені повстати, бо я жив під тягарем кайданів і башт". Ці медалі роздавали переможцям Бастилії, і та, що на виставі, належала Лафаетові. А з стіни вистави видно відому картину Гюєля "Захоплення Бастилії".

4) ПОСТАТІ УСТАНОВЧИХ ЗБОРІВ.

Погруддя Бей з датою 1791 р. і з підписом "У наших серцях житимуть його чесноти". Недовго вони жили... Кімна статуя Лафаета, безталанного героя революції. А над усім цим постає Мірабо в численних картинах, гравюрах і статуях. Тут містяться знамениті статуя роботи Гудона, зроблена вже перед самою смертю такою "еластичною" своїми поглядами трибуна.

5) ЕКЗЕКУЦІЯ КОРОЛЯ І КОРОЛЕВИ.

Неминуче розвивається революційний процес. Конституанту змінює Конвент. Монархію повалено, і "християнський король" стоїть перед судом народу. Перед вами документ — унік: рукопис промови Мальєрба — захисника Людвика XVI. перед революційним трибуналом. 15, 16, 17, 18, і 19. січня 1793 р. конвент дебатував над долею короля, і кожний депутат повинен був отверто висловити свою думку з мотивуванням. Ось лист депутатів із їх голосуванням. Це лист "царевичів", які пізніше, за 25 років, коли поверне старий режим, підуть на вигнання. Правда, далеко не всі. Багато померуть графами й баронами Рєстврації. Регістр розкритий

на імені Давіда, відомого маляра, що помер на вигнанні в Брюкселі.

Велика афіша з вивістю гільотини повідомляє Парижан про "засудження Луї Капета, зрадника батьківщини, на смертну кару на Паші Революції". Далі записка ката Сансона, що питає генерального прокурора, яких заходів той має вжити для кари. Знов записка, на цей раз короля, який прохає Конвент відстрочити кару на три дні, і тут-же відповідь Конвенту: "Конвент переходить до чергової справи".

Народня гравюра в фарбах із зображенням екзекуції короля. Того-ж дня, о 11. години ранку, поховали короля на цвинтарі Мадлен у присутності двох урядовців. Про це дізнаєтесь з оригіналу протоколу, що є на виставі.

Кілька друкованих сторінок інкварту. Акт обвинувачення Марії Антуанети, "так званої лотаринсько-австрійської вдови Луї Капета", з друкарні революційного трибуналу. Афіша про вимок, і знов гравюри з ешафотом.

6) ТЕРОР.

Ми на терорі, і вистава ніби то ілюструє роман Анатолія Франса "Боги прагнуть крові". Перший рукопис пожовклий, нечиткий, але це декрет про організацію "надзвичайного трибуналу", велика афіша — залик до громадянства. називати людей, гідних бути судимими. Великими літерами написаний паспорт. Кому? — Шарлоті Корде, виданій у місті Кан. Ви мимоволі зазираєте голову догори, де висить слава картина Давіда "Вбивство Марата"; вона належить Брюксельському музеєві, її надіслано спеціально на виставу. 14-го липня 1793 р., на другий день після вбивства Марата, в Конвент з'явилася депутатія, і з поміж неї один санкюлот гукнув Давідові: "Ти мусиш зобразити картину".

Я зроблю її.

14-го жовтня того-ж року шедевр уже виконали. І тут-же мертва голова Марата, відомий малюнок теж Давіда з підписом "вони не могли мене підкупити і томи вбили". Кілька листків брудних, але чого вони варті? Це листки "Друга Народу", газети Марата, що лежали біля Марата, коли його вбили в кувелі. На них досі плями крові Марата. І походять вони з "книгарні Франса", батька Анатолія Франса.

Кінець Жиронді. І ви бачите протокол арешту Кондорсе, вирок ревітрибуналу Жиронді, а далі наказ "Комітету громадського порятунку" заарештувати Дантона й Демулена. Париж побачить процес Дантона чи, певніше, почує його могутній голос. І прокурор Фук-е-Тенділь пише листа — він перед вами — скаржучись, що "оскаржені не додержують порядку". Він матиме від нині змогу затулити рота "оскарженим".

Виставка замирила Дантона з Робесп'єром, бо тут-же реєстр річей знайдених у Робесп'єра підчас його арешту. І вперше на виставі з'являється тіль Бонапарта, Маленька нотатка: Бонапарт прохає місію до Туреччини. Пому відмовили. Хто зна, як пішли-б події, як-би він дістав був цю місію?

7) ЕМІГРАЦІЯ І КОНТРЕВОЛЮЦІЯ.

Цей термін не наш, а вистави, і присвячений він тодішнім колишнім людям, що хотіли повернути хід історії. Ось альманах емігрантів, виданий у славновісному Кобленці, де організувалася контр-революція. Поруч велика афіша, що малює найбільшу вагу в розвитку революції. Це відомий маніфест князя Брунсвіка, командира інтервенційної армії Прусаків і Австрійців (французькі емігранти, як і наші, були тільки додатком). Маніфест зраджував емігрант, що вважає всіх Французів за "бунтівників" і загрожує їм суворими карами. Маніфест датований 25. липня 1792 р., а 10. серпня монархія закінчила своє існування.

Старий примірник Гомера видання 1707 р. Він що робить на виставі революції? Він був у похідному мішку жовніра емігрантської армії, і так увійшов в історію. Він належав Шатобрінові, що був в армії Конде, французького Денкіна. Коли побачите цього Гомера, відшукайте в іншому місці вистави іншу книжку. Вона німецькою мовою й зветься "Аус майнем Лебен". Автор її Гете. Він теж був в армії контр-революції, в армії Брунсвіка. Книжка розгорнута на описі баталії Вальмі, де революція знищила інтервенцію. Ви прочитаєте історичні слова Гете: "Від цього місяця й від цього дня починається нова доба в світовій історії". Простий вираз не захопив, щоб автор "Вертера" й "Рене" не зустрівся підчас відступу з Вальмі.

Ті емігранти теж мали свого "вождя" після кінця Людвика XVI. І ось протокол емігрантського призначення Людвика XVII, тоб-то сина Людвика XVI, який ніколи не царював. "Англо-емігранти — шуани, замкнені, як щурі в Кібероні" — доведення генерала Гоша напередодні баталії під Кібероном 16. липня 1795 року, де контрреволюція загнал в море, як під Перекопом у нас 1920 року.

На цьому кінчаємо, бо все одно не переписеш усього. Вистава має не менше багатства, що-до доби Директорії, аж до того дня, коли переможець генерал покінчив із революцією, аж до 18-го Брюмера й "приходу генерала Бонапарта".

Льво Борщак.

був у похідному мішку жовніра емігрантської армії, і так увійшов в історію. Він належав Шатобрінові, що був в армії Конде, французького Денкіна. Коли побачите цього Гомера, відшукайте в іншому місці вистави іншу книжку. Вона німецькою мовою й зветься "Аус майнем Лебен". Автор її Гете. Він теж був в армії контр-революції, в армії Брунсвіка. Книжка розгорнута на описі баталії Вальмі, де революція знищила інтервенцію. Ви прочитаєте історичні слова Гете: "Від цього місяця й від цього дня починається нова доба в світовій історії". Простий вираз не захопив, щоб автор "Вертера" й "Рене" не зустрівся підчас відступу з Вальмі.

Ті емігранти теж мали свого "вождя" після кінця Людвика XVI. І ось протокол емігрантського призначення Людвика XVII, тоб-то сина Людвика XVI, який ніколи не царював. "Англо-емігранти — шуани, замкнені, як щурі в Кібероні" — доведення генерала Гоша напередодні баталії під Кібероном 16. липня 1795 року, де контрреволюція загнал в море, як під Перекопом у нас 1920 року.

На цьому кінчаємо, бо все одно не переписеш усього. Вистава має не менше багатства, що-до доби Директорії, аж до того дня, коли переможець генерал покінчив із революцією, аж до 18-го Брюмера й "приходу генерала Бонапарта".

Льво Борщак.

З А М І Т К И.

Самі про себе.

Написав редактор "К. У." в своїх "датах", що він і його співробітники "літають (думками) в воздузі", "попід водою" та "говоримо через повітря".

Хоч раз висловились правдиво самі про себе.

Були під французьким правлінням, говоривши в повітря, перейшли до лібералів й знов та сама історія.

Нема до кого говорити, то розуміється, що треба говорити в повітря та літати дурними думками у вѳздузі.

Зле полав.

На однім греко-католицьким та греко-православним "святі" роковин смерті Шевченка.

"Лектор" говорить про культуру Греції, переходить до Чехо-Словаччини і лає комуністів.

Голова спить блаженним сном, жінки між собою говорять про якісь зазорки, чоловіки курять в "смокінг румі" й розмовляють про форманів.

"В шільї Чехо-Словаччині повно комуністів, там за багато воли, за багато демократії. Так само в Німеччині й інших краях, всюди їх повно".

Написав води, кашельну кілька разів і почав з "Кобзаря". Зачитався так серйозно, що змивав патріотів, кадло, боїв, Хмельницького засадив в "свинячу бару" і аж тоді спам'ятався, що эле полав.

"Воно знаєте... то сильно величаво книга... наш Тарас писав багато... О, він невидів... Тд лише треба старанно перечитати і вибрати, бо всього не можливо вам передати... Шезченко стов за самостійною Україною без... він багато писав, але треба вибрати..."

Не хоче раю.

Один англійський місіонар пояснював Китайцеві, що як прийме він християнську віру то піде до раю, побачить ангелів, гарний сад, буде слухати гарних співів та музики й буде там вічно жити серед роскоші та вітхи.

— А чи те місце належить також до Англії? — спитав Китаєць ломаною англійською мовою.

Місіонар не знав, як краще сказати.

— Так, належить до Англії, — відповів він непевно.

— Як так, то я не хочу бути християнином і не хочу бути в раю — відповів Китаєць.

Драпка.

МАСОВИЯ РОЗСТРІЛ КОМУНАРІВ ПІСЛЯ ЗАХОПЛЕННЯ ПАРИЖУ АРМІЄЮ БУРЖУАЗІІ.